

Inhoudsopgawe

1. Inleiding tot hierdie studiewerkgid	1
2. Wat sê die KABV oor lees en gedigte?	2
3. Hoe om 'n gedig te ontleed	4
4. Gedigontledings	9
Blum, Peter – <i>Oor monnemente gepraat</i>	9
Boerneef – <i>Die berggans het 'n veer laat val</i>	14
Martjie Bosman – <i>Verskroeiende aarde</i>	16
Cilliers, Charl J.F. – <i>die tak vol bloeisels</i>	20
Cilliers, Charl J.F. – <i>droë weerligstraal</i>	23
Cloete, T.T. – <i>die barbaar</i>	25
De Vos, Philip – <i>'n Vrou van die dorp Clocolan</i>	30
Diä!kwain / Krog, Antjie – <i>die gebreekte snaar</i>	33
Du Plessis, I.D. – <i>Djokjakarta</i>	37
Du Plessis, Koos – <i>Kinders van die wind</i>	40
Eybers, Elisabeth – <i>Verhaal</i>	43
Fagan, H.A. – <i>Nkosi sikelel' i-Afrika</i>	47
Ferrus, Diana – <i>Vir Sara Baartman</i>	50
Goosen, Jeanne – <i>die dag op nuweland</i>	53
Hugo, Daniel – <i>Namiboloog</i>	56
Januarie, Hendrik – <i>Noue ontkoming</i>	60
Jonker, Ingrid – <i>Toemaar die donker man</i>	63
Kamfer, Ronelda S. – <i>Martha</i>	67
Kerkorrel, Johannes – <i>Halala Afrika</i>	70
Kerkorrel, Johannes – <i>Blou aarde</i>	74
Krige, Uys – <i>Die soldaat</i>	79
Leipoldt, C. Louis – <i>Wys my die plek</i>	83
Louw, N.P. van Wyk – <i>Winter</i>	86
Louw, W.E.G. – <i>Maria</i>	89
Malan, Lucas – <i>Versoening</i>	93
Marais, Eugène N. – <i>Die dans van die reën</i>	97
Marais, Johann Lodewyk – <i>bloubok</i>	102
olivier, fanie – <i>besoekersboek</i>	107
Opperman, D.J. – <i>Edms. Bpk.</i>	112
Opperman, D.J. – <i>Na die myninstorting</i>	115
Petersen, Patrick – <i>(vir albertina sisulu)</i>	118
Philander, P.J. – <i>Vir die wis en die onwis</i>	122
Phosa, Mathews – <i>'n Doppie op Malmesbury</i>	126
Phosa, Mathews – <i>'n Baadjie met 'n gaatjie</i>	131
Pieterse, Henning – <i>Mapungubwe I</i>	135
Rousseau, Ina – <i>Kersfees 1996</i>	138
Small, Adam – <i>Doemanie</i>	141
Snyders, Peter – <i>Moedertaal</i>	144
Spies, Lina – <i>Lied van die kinders</i>	146
Stockenström, Wilma – <i>Koichab se water</i>	149
Toerien, Barend – <i>Verliese V</i>	152
Trantraal, Nathan – <i>Delft</i>	154
Van den Heever, Toon – <i>In die Hoëveld</i>	156
Van Heerden, Ernst – <i>Na die front</i>	159
Visser, A.G. – <i>'n Volksleier (enige eeu)</i>	162
Weideman, George – <i>Ouma Baai maak heuningbier</i>	164
5. Klastoetsvoorbeeld	167
6. Eksamenvraag-voorbeeld	168

Jy kan ook hierdie metode gebruik om 'n gedig te ontleed:

Titel:	
Tipe gedig:	Tema:

_____ : beskryf hoe sy gewag het en opgetree het

_____ 1:

_____ 2:

1. 'n Vrou het stil geword van baie wag. **a**
2. die aarde het gegly deur die spiraal **b**
3. van dag na nag, was beurtelings groen en vaal, **b**

kontras
kontras
4. en sy het soms gehuil en soms gelag. **a**

kontras
kontras
5. Ook was sy dikwels wakker in die nag, **a**
6. maar sy het in haar woning en op straat **c**

kontras
7. gewoon gehandel en gewoon gepraat **c**
8. en niemand het geweet hoedat sy wag. **a**

herhaling van kontras:

alliterasie

_____ : hoe sy verwerk en aanvaar het dat sy nie gaan kry waarop sy gehoop het nie

_____ 1:

_____ 2:

9. Verlange word aanvaarding, langsamaan, **d**

kontras
10. want wag is beurtelings hoop en wanhoop, tot **e**
11. die twee versmelt en stilte alleen bestaan. **d**

kontras

Beklemtoon hoe lank dit geduur het voor sy aanvaar het

12. En deur die jare het sy self die slot **e**
13. van die verhaal geword: haar stilte en krag **f**
14. was skoner as die ding waarop sy wag. **f**

verduideliking volg van hoe sy die slot van die verhaal geword het

Stemming:

Oktaaf:

Sestet:

1.2 Die San-spreker se musiek-instrument se snaar het gebreek.		B. Omdat sy wapen gebreek het, kan hy nie meer jag en kos aan sy stam voorsien nie. Hy beteken as jagter nou niks nie. Omdat hy in gevangenskap is, het hulle sy doel in die lewe – om te jag – van hom af weggevat en daarom voel hy asof hy nêrens meer hoort nie.
1.3 Die snaar wat gebreek het, verwys simbolies na hartsnare.		C. In Afrika-kulture is musiek 'n groot deel van die stam se kultuur. As die snaar van die musiekinstrument dus gebreek is, is daar 'n deel van die kultuur waaraan die spreker nie meer kan deelneem nie. As gevangene het hulle ook sy kultuur van hom af weggevat.

(3)

- 2 Onderstreep die korrekte antwoord om die stelling te voltooi. (1)
Die rede hoekom die spreker sê dat mense die snaar gebreek het, is omdat hulle:

- A. sy boogsnaar in die middel gebreek het.
- B. sy musiekinstrument se snare gebreek het.
- C. hom doodgemaak het.
- D. hom in die gevangenis hou.

- 3 Verduidelik hoe “trillende geluid deur die lug” in versreël 7 dubbelsinnig is (na meer as twee idees kan verwys). (2)

- 4 “daarom/ het die plek vir my só geword” (versreël 3–4) (1)
Haal die twee reëls aan wat sê waarom die plek vir hom “só” geword het.

- 5 Daar is drie beskrywings van die “só”, hoe die plek nou vir hom voel. (1)
Verduidelik in jou eie woorde wat jy dink die volgende beskrywings beteken:

- 5.1 Versreël 9–10: “voel die plek nie meer vir my/ soos die plek eens vir my gevoel het nie” (1)

- 5.2 Versreël 13: “die plek voel asof dit sommerso oopstaan” (1)

5.3 Verseël 16: “voel die plek vir my vreemd”

(1)

- 6 Die spreker is in gevangenskap, maar hy smag nie eens na vryheid nie. Mense het veroorsaak dat hy alle lus vir die lewe verloor het. Haal 'n reël aan wat hierdie stelling bewys.

(1)

- 7 Die plek voel vir hom “vreemd”. (verseël 16)

7.1 Hoe kan die letterlike plek waar hy is vir hom vreemd voel?

(1)

7.2 Verduidelik hoe hy figuurlik vreemd kan voel.

(1)

- 8 Watter woord in die gedig kan klanknabootsend wees van die geluid wat 'n snaar maak as hy vibreer?

(1)

- 9 Evalueer hoe die ontbrekende hoofletters en punktulasie by die spreker aansluit.

(1)

[15]

SAMEVATTING/TOEPASSING

Gevangenskap vroeër jare, en dalk selfs nou nog, het soms die ergste straf denkbaar ingehou: dit het jou lus om te lewe vernietig en jou menswaardigheid weggeneem. Veral die inheemse inwoners van Afrika, wat gewoon was aan vryheid en oop vlaktes, is erg deur gevangenskap beïnvloed.

Dit is gewoonlik nie omstandighede wat jou menswees breek nie, maar wat mense doen of sê. Wees versigtig dat jy nie deur wat jy doen of sê mense so afkraak dat jy 'n deel van hulle menswees vernietig nie.

VERRYKING

- Gaan lees op oor hoe stamme soos die San skielik met die koms van setlaars hulle kultuur en leefwyse moes aanpas.
- Lees die Engelse vertaling van Diä!kwain se gedig en vergelyk dit met die Afrikaanse vertaling: <https://esaach.org.za/index.php?title=Di%C3%83%C2%A4!kwain>
- Lees Antjie Krog se bundel *die sterre sê 'tsau'* om nog inheemse vertolkings van gedigte te lees.

- *Stories op die wind*, 'n veeltalige bloemlesing van Noord-Kaapse verhale, uitgegee deur die Departement van Kuns en Kultuur en die Instituut vir Geregtheid en Versoening, bevat stories in Noord-Kaaps en 'n CD waarop dit voorgelees word. Elke storie verskyn in Afrikaans, Engels en Noord-Kaaps. Leerders kan gerus luister hoe die San-taal klink.

WENKE VIR ONDERWYSERS

Lees meer oor “die gebreekte snaar” in Frances Antoinette Vosloo se tesisverhandeling by <http://scholar.sun.ac.za/handle/10019.1/2271>